

Disputatio juridica inauguralis de emptione venditione

<https://hdl.handle.net/1874/345783>

42.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
EMPTIONE VENDITIONE,

QUAM,
FAVENTE DEO OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
M. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiæ Doctoris, & Linguae Sanctæ in Illustri
Academiâ Ultrajectinâ Professoris Ordinarij,

NEC NON
Amplissimi Senatûs Academiçi consensu, & Nobilissima
Facultatis JURIDICÆ Decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS
Summissque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegijs
ritè ac legitimè consequendis,

Publico Examini subicit
THEODORUS van EYLL, ARNHEMIENSIS.
A. D. 23. JANUARI, horâ locoque solitis.

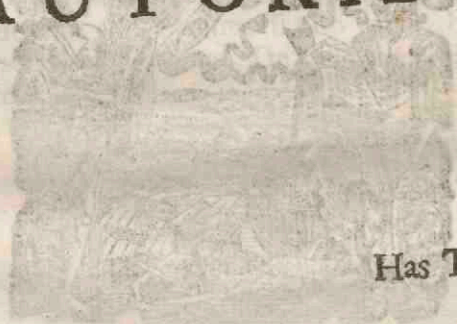
TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, cl̄o l̄oc̄o xciv.

DISPUTATIO JURIDICA
ANNO DOMINI 1713
DE
EMPTIONE VINDITIONE
D E O
UNI & TRINO

Amplissimo
SENATUI ACADEMICO.

Omnibusque
FAUTORIBUS.

Has Theses

Confecrat. AUCTOR:

Ex Officina FRANCISCI HALMAE, Academicis
Typographi, cl. lxxvii

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
EMPTIONE VENDITIONE.

THESIS I.

IN immenso Digestorum opere, nihil usitatius, nihil frequentius, nihil contractibus est præstantius; ex his enim tanquam matre & fonte, proveniunt obligationes, ex quibus oriuntur actiones, ad quas Prætorum Edicta, SCra omnia judicia, immo omnia respiciunt jura: quorum omnium frequentissimus Emptionis Venditionis contractus nullusque per quem res magis æquabilisque communicentur inter mortales, ut non immerito Romani, cum habuerint tanquam justissimum, omnibusque fere solemnibus familiarium mutationibus translationibus & alienationibus, ut adoptionibus, emancipationibus, & testamentis &c. adhibuerint ut *testis est Cont. lib. I. disp. cap. 16.* Cujus contractus, cum tanta præstantia, tantaque utilitas, vel potius necessitas, visum est de hoc agere, & ut recta disputandi ratio postulat à notioribus sic juvat ab ejus definitione, & primo quidem ab ejus genere, exordium ducere. Emptionis Venditionis genus est contractus, à contrahendo, id est consensu simul agendo sic dictus; desiderant enim hi actus personarum

4 DISPUTATIO JURIDICA

pluralitatem qui ab *Ulp. in l. labeo 19. ff. de verb. sign. dicitur ultro citroque obligatio*, quod Græci vocant *συνθήκη*, à plerisque in genere definitur, conventio cum causa sc. agendi, non male à Thephilo; quod sit duorum, vel plurium in idem placitum conventio, ad constituendam obligationem, & ut alter alteri fiat obnoxius, quæ definitio omnibus, & solis convenit contractibus, nec pactis etsi legitimis accommodari potest; hæc etsi obligationem pariant non tamen id operantur, ex natura conventionis, sed ex confirmatione legis, pactis extrinsecæ & accidentalis hinc cum *Cuj. libenter nego*, contractum pacti esse speciem diff. *Don. in rub. C. de pact. Duar. & alii per l. 3. ff. de usuf. l. 20. C. de pact. l. 71. ff. pro soc. l. 35. ff. de inoff. test.* pactum enim & contractus esse species oppositas, nimirum conventionis *l. 1. §. 2. ff. de pact. indicat.*

II.

Multiplex ac varia est contractus divisio: vulgata & satis ex *l. 3. ff. de pres. verb. & l. 7. §. 1. & 2. ff. de pactis* nota constat illa divisio contractuum, in nominatos & innominatos, quorum nominati dicuntur, qui non stant in suo nomine, sed transeunt in proprium & speciale nomen contractus. Innominati, qui nomine proprio destituti, causam, id est dationem, vel factum habent: hujus species, ut *Paulus in l. 5. ff. de pres. verb.*, sunt *Do ut des, do ut facias, facio ut des, & facio ut facias*: in quibus & omnibus eruitur, non ex solo consensu, sed ex datione vel facto, nasci obligationem, *l. 1. §. 2. ff. de rer. perm.* Permutatio, etsi in multis Emptioni vicina, & similis, sic ut æque in hac, ac in illa præstetur Evictio, *l. 2. C. de rer. perm.* Edictum ædilitium, & beneficium *l. 2. C. de res. vend.* locum habeant, *l. 19. §. pen. ff. de adul. ed. l. 2. C. de res. vend.* ut apud veteres dubitatum fuerit, an ne tale placitum esset ipsa Venditio, id quod *Cassius Sabinus existimavit, l. 1. §. 1. de contr. Empt.* nomine tamen proprio carens, inter ipsos reponitur contractus innominatos, estque vere forma & effectu ab Emptione distincta. Una enim contractus est nominatus, alia innominatus. Hæc rei datione, illa solo perficitur consensu: illa rem, & pretium requirit, hæc rem & rem desiderat.

Omn-

III.

Omnibus aliis prætermiſſis, unicam illam non minus notam, ac celebrem huc refero diſiſionem, contractus quosdam conſenſu quosdam re, quosdam verbis, & quosdam perfici litteris: ubi ſine dubio omnibus notum, hanc non ita rude intelligendam eſſe diſiſionem, dari quosdam, vel ſaltem eſſe poſſibiles contractus, omni omnino conſenſu deſtitutos; quod implicat contradiccionem: verum hanc ita eſſe concipiendam, omnes conſtare conſenſu, aliquos inſuper aut verba, aut rem, aut litteras, ad ſui conſtitutionem, & perfectionem poſtulare. Inter illos qui ſolo egent conſenſu, primas tenet Emptio Venditio, unicus & indiſtinctus contractus, nam eſi quis nomina illa diſtincta audiatur, ut aliud ſit emere, aliud vendere, alius Emptor, venditor alius, pretium ſit quid à merce diverſum, ipſaque actio Empti, & Venditi inter ſe diſtincta, non ideo duplicem inferat contractum, natura enim contractus exigit, ut ſuper diverſas præſtationes, & a diverſis celebretur perſonis, idcirco hæc ipſa nomina, *Emere & Vendere, Emptor Venditor*, promiſcue ſumi, ipſaque Empti & Venditi actiones inter ſe confundi, in jure reperies, ut in *l. 19. l. 13. §. 23. ff. de act. Empt. l. 7. §. 4. ff. pro Empt. l. 34. ff. de cont. Empt.*

IV.

Origo Emendi Vendendique, à permutationibus cepit, permutationis difficultas, (cum tum non tam facile eveniebat; ut cum unus haberet quod alius deſideraret, hic in vicem haberet, quod ille petere vellet) fecit, ut ſit Electa materia cuius publica, ac perpetua æſtimatio difficultatibus permutationum æqualitate quantitatis ſubveniret l. 1. pr. ff. de cont. Empt. Emptionis definitio cum nulla in jure certa, alia & alia à Doctores traditur, aliqui hanc conventionem de re certo pretio habenda, ajunt. Plerique cum Cuj. hanc definiunt, quod ſit contractus (S quidem ? Gentium B. F.) nominatus ſolo conſenſu initus, eo ſine, ut dominium rei vendite transferatur in emptorem, venditori certo dando pretio. Quæ mihi præ alia placet, minime tamen hinc ſequitur, nullam eſſe ſine translatione Domini venditio-

6 DISPUTATIO JURIDICA

nem; venditoremque teneri rem facere Emptoris, cum ut aperte ex *l. 11. §. 2. ff. de act. Empt.* Venditor rem tradere & evictionis nomine obligetur. Neque huic obstat, quod Emptor necesse habeat pretium facere Venditoris, est enim alia præstatio pretii, quod cum in quantitate consistat, interesse non admittit; alia rei: neque semper verum est, correlativorum semper esse eandem rationem *vid. Cuj. 23. obs. 32. in fin.*

V.

Emptio Venditio hæc tria, consensum; rem, & pretium ut substantialia desiderans, perfecta intelligitur, si circa rem certam, de pretio conventum sit, *etsi nec pretium numeratum, neque arrha data sit.* Describitur autem arrha, quod sit pecunia, aliave res ab Emptore Venditori data, in argumentum Emptionis perficiendæ, vel perfectæ, quam amittit, si contractum perficiendum invito altero non implet Emptor, si vero Venditor, duplicatam restituit *pr. instit. de Empt. Vend. l. 17. C. de fide instrum.* A contractu Emptionis Venditionis semel perfecto, alterutro invito, etiam cum amissione arrharum recedere non licet; *arg. leg. sicut C. de obl. & act. l. 34. ff. de cont. Empt.* Pretium, quod debet consistere in pecunia numerata, certum esse oportet; *§. 1. inst. de Empt. & Vend.* etsi non semper simpliciter & per se, sufficit relative, hoc est per relationem ad aliud, nimirum ad quantitatem ante determinatam, vel determinato loco existentem, v. g. *quanti tu emisisti, quanti in arca habeo* vel quod idem est, pro eo quod in arca habeo, sub hunc certitudinis relativæ casum pertinet, si æstimatio in arbitrium tertii vel certæ personæ sit collatum *l. 8. ff. de cont. Empt.* non posse conferri pretium in arbitrium alicujus è contrahentibus indicat *l. 35. §. 1. ff. de cont. Empt.*

VI.

Res omnes, quas quis habere, possidere vel persequi potest, vendere fas est, *quas vero natura, jus Gentium, mores civitatis commercio exuerunt, alienare non possumus. l. 34. §. 1. de cont. Empt.* Hinc hominem liberum scientes, nec emere *l. 34. §. 2. cod.* Nec rem
sacram,

facram, sanctam, religiosam, nisi in redemptionem captivorum, nec mala venena, nisi adjectione alterius materiae fieri possint salutaria *l. 39. §. 2. eod.* nec domos, negotiandi causa ut destruantur, vendere possumus *l. 52. eod.* ne ruinis deformetur urbis aspectus. Et res non tantum possessas, actuque existentes, verum & futuras & possidendas, & quae adhuc sunt in spe, ut futuros fructus, ancillae partum, retis jactum, missilia unius dici venationem recte emimus & vendimus, *l. 8. ff. de cont. Empt.* Quo casu etsi nihil captum sit, nihil exstiterit, totum tamen venditori debetur pretium. Et res tam alienas, quam proprias recte distrahimus, *l. 28. eod.* Non enim dare, sed tradere tenetur venditor: annuorum censuum Emptionem, dummodo crimen usurae absit, non tantum validam, sed & licitam esse, cum omnibus fere Jctis contra Hott. *lib. 2. obs. cap. 15.* affirmat. *jus Can. cap. 1. & 2. in extrav. de Empt. & Vend. cui assentior.*

V I I .

Emptionem Venditionem recipiunt, res tam corporis expertes, quas Graeci ἀσωματῶν vocant, (ut sunt jura obligationes, actiones, haereditates &c.) quam ejus praeditae *l. 1. §. 101. tit. ff. de her. & act. vend.* & obligatio tam conditionalis quam pura, modo non litigiosa, & non alienata in potentiolem *l. 17. ff. de act. her. vend. l. fin. C. de litig. l. 2. C. ne lic. potent.* & actio tam in rem quam in personam etiam invito debitore, recte venditur, etsi eo invito non delegetur *l. 1. Cod. de Novat.* Hereditas ut veneat, necesse est mortuum esse eum de cujus hereditate agitur, viventis enim nulla est hereditas, *l. 1. ff. de her. & act. vend.* Vendita hereditate hoc agi inter Ementem & Vendentem censetur, *ut neque minus, neque amplius juris, Emptor habeat quam apud heredem futurum esset, l. 2. pr. eod.* & ut non tantum quod ad Venditorem hereditatis, sed quod ad heredem ejus, ex hereditate pervenit, & non solum quod jam pervenit, sed & quod quodocunque pervenerit, Emptori sit restituendum *d. l. 2. §. 4.* Cum Emptor vicem heredis obtineat *§. 18. eod.*

Hinc

DISPUTATIO JURIDICA

VIII.

Hinc sese offert percelebris illa, & inter JCultos toties tantoque ardore animorum agitata, neque adhuc decisa quaestio. An vendita hereditate jus accrescendi, ut loquimur, transeat in hereditatis Emptorem? *Duar. lib. 1. de jur. acc. cap. 6. Wiff. disp. 35. lib. 18. ff. de her. & act. vend.* alique quam plures affirmativam tuentur, eamque inferunt ex *l. 2. ff. de her. & act. vend.* modo thesi antecedenti relata, item ex *l. 33. §. 1. de usufr. l. Papianus ff. ad Treb. &c.* sed incerta illatio: Ut res clarior pateat, casum formo, animoque fingo, Petrum & Paulum à Cajo scriptos esse heredes, & Petrum suam hereditatem seu jus titio vendidisse, post venditionem Paulum vel defecisse, vel suam portionem repudiasse, quid juris, petitur. Et puto Pauli portionem coheredi Petro, non tantum accrescere, sed neque Emptorem eam à venditore petere actione ex Empto posse *ita Cuj. 12. obs. 13. Gom. 1. resol. 10. no. 44. Vasq 4. de tac. subs. lib. 3. §. 12. Fach. 5. cont. Cap. ult. & 10. cont. cap. 3. Vinn. select. quest. lib. 1. cap. 55.* alique plures ex *l. 4. §. ult. ff. si quis omiss. cau. test. l. sed cum patrono ff. de bon. poss. item l. 2. §. 2. ff. de her. & act. vend.* ubi inspicitur hereditas quæ fuit tempore contractus. Sic vendita hereditate heres qui vendidit, utpote adhuc habens actiones directas tenetur adhuc creditoribus hereditariis *l. 8. ff. de acq. her. cum qui semel est heres semper maneat heres l. 88. de her. instit.* neque invitum Emptorem creditores convenire possunt. Divus pius sua constitutione Emptori utiles adversus creditores concessit actiones *l. 5. C. de her. & act. vend.* Hereditatis venditioni hoc insuper est speciale quod venditor de evictione satisfacere non debeat, etsi, de facto suo satisfacere cogendus sit. *l. 2. pr. ff. de hered. & act. vend. l. Cod. eod.*

IX.

Ab omnibus, nisi lege vel natura specialiter prohibeantur, recte celebratur venditio. Prohibentur autem furiosi, infantes, amentes, quos ipsa natura defectu consensus, non tantum ab hoc, verum & ab omni alio removet Contractu. *l. 5. l. 40. ff. de*

de R. Fur. Lege specialiter inhibetur venditio primo patrem inter & filium, qui in hac materia habentur pro una eademque persona, ut omnes res omnesque obligationes filio acquiratæ patri accedant, nisi in peculio castrensi, quasi castrensi &c. in quibus filius habetur pro patrefamilias l. 2. ad Sen. Maced. l. 2. C. de Bon. qua lib. Secundo venditione inter tutorem & pupillum vitatur l. 34. §. 7. ff. de cont. Empt. nisi adsit contutor, vel palam & bona fide contrabatur, l. 5. §. 4. §. 2. ff. de aut. & cons. tut. Tertio Non licet cui ex officio, quod administrat quid Emere, vel per se, vel per aliam personam l. 46. ff. de cont. Empt. in poenam non tantum amittendæ rei; sed & quadrupli ex constitutione Sever. & Anton. l. 46. ff. eod. hinc præfides provinciarum minime quid emere possunt à suis provincialibus, ne vilius res suas abdicare cogantur provinciales: qua de re copiose, ornateque in verr. Cicero. dum ait. *qua fuit causa, cur majores nostri eos, qui cum in potestate aut legatione essent in provincia, tam diligenter in provinciis ab Emptionibus removerunt? Hanc Judices quod putabant ereptionem, non emptionem esse, cum venditori suo arbitrato vendere non liceret &c.*

X. Emptio contrahitur vel pure, vel sub conditione, ex die, in diem, scriptis vel sine scriptis pr. inst. de Empt. vend. l. 40. ff. de cont. empt. l. 17. C. de fid. instr. si pure contracta, eaque perfecta sit, statim etiam ante traditionem periculum, uti & commodum spectat ad Emptorem, l. 7. l. 8. ff. de commod. & per. &c. si vero conditio illi adjuncta, resque fungibilis, quæ pondere, numero constat, aut mensura, vendita sit, ante conditionis eventum, ponderationem mensuram &c. periculum est venditoris l. 35. §. 5. ff. de cont. empt. nisi res sint venditæ per aversionem l. 4. §. 1. ff. de per. & commod. &c. Venditor quamvis ipsius periculo res non sit, tenetur tamen præstare dolum, latam & levem culpam l. 5. §. 2. ff. commod. & aliquando levissimam, seu talem custodiam, quam adhibent hi quibus res commodata est, l. 3. ff. de per. & comm. &c. nisi emptor sit in mora; hinc si vinum ut certo die tollatur venditum admonitus emptor non sustulerit, non tantum non custodire tenetur, sed si vasis indiget, effundere illud potest venditor l. 1. §. 3. ff. eod.

B

Emptioni

X I.

Emptioni non raro adjiciuntur varia pacta, è quibus frequentissima sunt, addictio in diem, Lex commissoria, & pactum de Retrovendendo. Addictio in diem fit, cum quis fundum, aliamve rem, certo vendit pretio, nisi intra certum tempus melior offeratur conditio: An autem talis conventio sit, pura, an conditionalis, attendendum (ut monet *Ulp. in leg. 2. ff. de ad. in diem.*) quid præcise actum sit. ubi ait *si hoc actum, ut meliore allata conditione discedatur, erit pura emptio.* quæ intelligitur conditionalis. *si actum, ut perficiatur Emptio, nisi melior conditio offeratur. d. l. 2.* si vero fundus ita alicui pure in diem addictus sit, is potest hunc usufruere, fructus lucratur & accessiones, eumque fundi interitus & periculum sequitur. *l. 2. §. 1. eod. quod in conditionali non obtinet. l. 4. eod.*

X I I.

Lex commissoria est pactum venditioni adjectum, quo id agitur inter contrahentes, ut pretio certo die non soluto, si venditor rem venire nolit, res sit inempta *l. 2. ff. de leg. comm.* hac lege Emptione celebrata dominium est penes Emptorem cui & fructus cedunt. *l. 5. eod.* si vero emptor legi non paruerit, statutoque die pretium non obtulerit, tenetur, etsi non interpellatus, rem fructusque medio tempore perceptos, restituere venditori, qui hos & actione in personam, & rei vindicatione à quocunque detentore repetere potest *l. 4. ff. de leg. comm. l. 6. §. 1. ff. de contr. empt.* venditor etsi possit vel legem commissoriam exercere vel pretium petere, cum ejus gratia & in ejus favorem sit hoc pactum adjectum, certumque sit quemque suo beneficio renunciare posse, tamen uno electo variare non potest *l. 4. §. 2. de leg. comm.* Hæc conventio etsi jure veteri in pignoribus licita, ut pecunia certo die non data, pleno jure pignus fieret creditoris, jure tamen novo, constitutione Constantini ob ejus iniquitatem est prohibita, *l. ult. C. de pact. pign.*

XIII.

Initur sæpe emptio cum pacto de Retrovendendo, quod fit cum paciscuntur contrahentes, ut reddito indefinite, vel intra certum tempus pretio, res vendita restituatur; *l. 2. C. de pact. inter. empt. & vend.* cujus contractus fides ut servetur, actio præscriptis verbis, & ex vendito, competunt venditori ejusque heredibus, contra emptorem & ejus heredes, (etsi nulla heredum mentione facta *l. 9. ff. de probat.*) ut oblato pretio, quod accepit, vel acceptare recusavit, non tantum fundum, aliudve venditum, sed omne, quod post nudam pecuniæ oblationem, ex re pervenit vel pervenire potuit, emptor restituat. *d. l. 2.* potest hoc jus, (quippe omnis actio) in alium transferri, etque (si hoc actum, ut pretium quancumque offerri liceat) perpetuum, nulloque temporis spatio, etsi longissimo præscribi potest, ita *Mens. centur. 1. obs. 16. Fach. 2. cont. cap. 13*, qui plures ibi pro se citat auctores. dissentientes vide apud *Anton. Gabr. comm. conc. tit. de præf. conc. 6. Tiraq. de retract. convent. §. 1. Glos. 2. no. 31.* qui citant *50.* in contrarium, Doctores. Dominium vero rei venditæ, etsi ex lege commissoria, non revertitur ex hoc pacto ad venditorem, nec datur contra tertium vel quemcunque detentorem rei vindicatio. ita *Bart. ad l. 1. no. 10. ff. de donat. Bald. in consil. 482. lib. 1.*, contra *Cast. Decium. & alios.*

XIV.

Ut de Emptionis effectu non nihil dicamus, sciendum ex hoc contractu nasci efficacem obligationem, ad producendam actionem empti & venditi, *100. tit. ff. de act. empt. & vend.* Actio venditi, quæ & contraria dicitur, competit venditori, ad persequendum pretium, & omne id quod ab Emptore præstari oportet, *l. 13. §. 19. ff. de act. empt. & vend.* Empti quæ directa dicitur, est personalis actio, & quidem bonæ fidei, competens, Emptori, contra venditorem ad præstandum non tantum rem verum etiam omnes fructus, reique accessiones *l. 13. ff. de act. empt.* sic fundo vendito actione ex empto non tantum fundum sed quidquid terra se tenet, ædibus venditis, quidquid & ejus per-

circumveniendum, fallendum, decipiendum, alterum adhibita,
 l. 1. §. 2. ff. de dolo mal. diff. Curt. tom. 1. conj. 28. cum paucis. Hæc
 fallacia vel incidit in contractum, quod fit cum quis ani-
 mum contrahendi habens in ipsa re vel ejus qualitate decipi-
 tur, ubi dolus sic re ipsa inest, contractus ipso jure subsistit:
 ita Jul. in l. 12. §. 5. ff. de act. empr. Ubi cum villicus res quasdam
 ex hereditate subtraxisset, ut hanc minoris emeret, læso com-
 petere actionem ex vendito statuit, in tantum quantum plus
 hereditas vendita fuisset, si hæc res subtractæ non fuissent. Vel
 dolus inest ipsi proposito, vel ut vulgo dicitur dat causam con-
 tractui, quod fit cum quis nullum contrahendi habens ani-
 mum in hoc circumscriptus & dolo adversarii ad contrahen-
 dum præcise inductus est. Ubi dolus dat causam contractui
 bonæ fidei: Doctores Citramontani quos sequuntur Cuj. Castr.
 alique, hanc statuunt ipso jure esse nullum, contra Ultra mon-
 tanos eorumque sequaces. ego citramontanorum castra sequor ex
 l. 7. ff. de dol. mal. l. 16. §. 1. ff. de min.

COROLLARIA.

I.

Mandata jurisdictionis prorogari potest.

II.

Consensus parentum etsi requiratur ad matrimonium: non est tamen de ejus essentia.

III.

Querela inofficiosi testamenti est petitio hereditatis.

IV.

Petitio hereditatis est actio ex sua natura tam

Ex Officina Typographica Academiae, Typographi, etc.

tam in personam, quam in rem mixta.

V.

*Usura usurarum Divino & humano jure
improbantur.*

V I.

*Exheredatio patris sine Elogio & prateritio
matris etiam post Nov. test. testamentum
non reddit ipso jure nullum.*

V I I.

*Adolescentes, etsi etiam res suas optime ge-
rant, non possunt, etsi volentes vivere
sine omni curatore.*

V I I I.

*Fidejussor qui se obligavit in summam ma-
jorem tenetur quo ad concurrentem.*

V I
F I N I S.